

Apsurd teatra

BOJANA RADOVIĆ

Najbolju lekciju o tome što i koliko publici znači Zagrebačko kazalište mladih čula sam – na šalteru banke

Fabijan Šovagović, Pero Kvirgić, Sven Lasta, Semka Sokolović Bertok, Izet Hajdarhodžić, Bobi Josip Marotti... Ne redamo ovdje imena glumica i glumaca koja spadaju u sam vrh kazališne umjetnosti u našoj zemlji, već su sve to velikani koji su, između ostalog, radili i s mladima okupljenima na Učilištu Zagrebačkog kazališta mladih. Po meni to je i najveća vrijednost popularnog i cijenjenog zagrebačkog kazališta koje je ovaj mjesec proslavilo svoj 75. rođendan, vrijednost koja često živi i radi u sjeni kazališta koje "proizvodi" hit predstave i ima glumački ansambl za koji se redatelji doslovno otimaju.

Još jedna specifičnost ovog kazališta je da ono i danas radi predstave za velike i male, što je proizašlo iz njegove povijesti. ZKM je svoj život počeo kao Pionirsko kazalište (29. ožujka 1948.), da bi mu se ime kasnije promijenilo u Zagrebačko pionirsko kazalište (današnje ime nosi od 1967.) i prva mu je ravnateljica bila Božena Begović, koja je javnosti poznata i kao prva hrvatska spikerica koja je izgovorila ono slavno: "Halo, halo, ovdje Radio Zagreb!" Tada je program kazališta bio: u poratnom Zagrebu oko dječjeg kazališta okupiti što veći broj djece te u njima razviti kreativne potencijale. I baš tako, u tom spoju predstava za djecu i mlade (kojih je danas, naravno, znatno manje) i predstava za odrasle, ZKM živi i u mojim sjećanjima. U mojoj su glavi i danas neizbrisive slike nekih od najboljih predstava koje sam uopće gledala, a iz tih slika stvara se slika kazališta koje njeguje svoj glumački ansambl, sustavno radi na predstavljanju novih dramatičara, ali i privlači najpotentnije redatelje iz svake generacije, koji onda u tom istom kazalištu ostave neizbrisiv trag i gurnu ga stepenicu više u izvedbenoj i kreativnoj kvaliteti. Ovo je priča samo o nekim od tih trenutaka koji su zauvijek upisani u povijest hrvatskog kazališta.

Sjećam se nekih predstava koje sam u Teslinoj gledala još kao dijete, pa u srednjoj školi, ali ona prava teatarska sjećanja vežem uz vrijeme kada više nisam bila "obična" publika, već netko tko radi posao na koji kazalište ima velik utjecaj. Prvi spoj neke od ZKM-ovih velikih predstava i mene kao novinarku dogodio se na predstavi o kojoj se i danas priča kao o legendarnom naslovu koji je promijenio mnogo toga u svim našim kazalištima. Bio je to "Magic & Loss", nastao 1992. godine po Brucknerovu tekstu, u režiji Eduarda Milera. Hrvatska je bila u ratu, a sve koji su je vidjeli zauvijek je obilježila predstava koja je govorila o izgubljenim mladim ljudima nakon Prvog svjetskog rata. U nama i danas 'stanuje' glazba iz te predstave, baš kao što je svima koji su vidjeli ulogu Ksenije Marin-

ković već tada bilo jasno da je ona glumica koja će svojim ulogama obilježiti 20. i 21. stoljeće teatra u Hrvata.

Ista ta Ksenija (zajedno s Doris Šarić Kukuljicom u ulozi bake koju guta demencija) obilježila je predstavu "Moj sin samo malo sporije hoda", kao "majka-vučica" koja se bori za svoje dijete s invaliditetom. Ta je predstava značajna jer smo u trenutku njezine prazvedbe dobili i značajnog novog dramskog pisca, Ivora Martinića. ZKM je ovo njegovo djelo prazvedeo krajem studenoga 2011. godine, otprilike godinu dana nakon što je "Drama o Mirjani i ovima oko nje" bila prazvedena u Jugoslavenskom dramskom pozorištu u Beogradu, da bi tek kasnije stigla na hrvatsku scenu.

ZKM je i kazalište koje snažno podupire nova redateljska imena. U 'svojoj eri' kao prvog u tom sjajnom nizu pamtim Renea Medveška, odličnog glumca koji je izrastao u istog takvog redatelja. Za njegove važne predstave koje je režirao u ZKM-u cijeli ovaj prostor ne bi mi bio dovoljan, ali posebno mjesto na listi najboljih i dalje čuvam za Krležina "Kolumba". Medvešek ga je režirao minimalistički i posvetio Siniši Glavaševiću, tom sjajnom novinaru s kojim sam imala čast surađivati, čije ime sjaji među junacima Vukovara. Nakon Medveška stigao je Oliver Frljić, a jedan od najluđih razgovora o kazalištu vodila sam baš o režijama Olivera Frljića, i to na šalteru banke. Sasvim slučajno službenik u banci imao je vremena, bili smo sami u maloj po-

VJEROVALA SAM DA JE RAKAN RUSH Aidat ODBIO ULOGU U STRANOJ SERIJI KAKO BI OPET RADIO S TORBICOM, ALI NISAM ŽELJELA VJEROVATI DA TOG REDATELJA VIŠE NEMA

MARINO ERCEGOVIĆ/ZKM

slovnici na platou Mamutice, i zadatak da klijentima "uvali" dopunsko zdravstveno osiguranje. Kada sam rekla da mi to već plaća firma, put do toga što zapravo radim bio je jako kratak. Da sebi i njemu skratim muke oko objašnjavanja organizacije redakcije, rekla sam mu ono najkraće, da sam kazališna kritičarka Večernjeg lista. Tada sam od tog mladog čovjeka čula najbolju, značajki argumentiranu analizu "Hamleta" koji je tada friško u ZKM-u režirao Frljić, stavljajući naglasak i na problematičan odnos prema ženama koji je Shakespeare upisao u lik danskog kraljevića.

Slušajući tog mladog čovjeka, koji me svojim znanjem toliko zbunio da ga ni za ime nisam pitala, shvatila sam što ZKM znači kazališnoj publici, a predstave koje su slijedile osvijestile su mi način na koji to kazalište predano njeguje tu vezu. Tako smo upravo u tom kazalištu upoznali beogradsko čudo od djeteta, mladog redatelja Igora Vuka Torbicu koji je zasjao već svojom beogradskom diplomskom predstavom, da bismo ga mi u Hrvatskoj upoznali preko režija u ZKM-u, gdje je prvo režirao senzacionalnog antiratnog "Hinkemanna", s nevjerojatnim ulogama Rakana Rushaidata i Ozrena Grabarića, te kasnije i Shakespearea "Tita Andronika". Prateći njegov rad, od prve sam povjerovala kada su mi rekli da je Rakan Rushaidat odbio ulogu u stranoj seriji samo kako bi ponovno radio s Torbicom, ali nisam mogla ni željela vjerovati kada je do mene stigla vijest o njegovoj tragičnoj smrti. Nažalost, uvjerile su me suze ravnateljice ZKM-a Snježane Abramović Milković koja, baš kao i ja, dugo nije mogla shvatiti da više nema redatelja pred kojim je bio cijeli svijet.

Udomio je ZKM i naše čudo od djeteta, glumca Adriana Pezdirca, koji je također briljirao u diplomskoj predstavi. Bila je to studentska produkcija Molièreova "Tartuffea" 2014. godine, klasa Krešimira Dolenčića. Uz Pezdirca tu su igrali i Dado Ćosić, Andela Ramljak i Hrvojka Begović, tada mladi glumci koji su tek diplomirali, danas glumci koji drže repertoar ovog kazališta. No čak i kad bismo se držali stare (ne uvijek točne) izreke da kazalište može bez svega, ali ne može bez glumca i publike, treba istaknuti da doslovno svaki "kotačić" ZKM-a funkcionira u zajedničkom duhu tog kazališta koji počiva s jedne strane na kreativnoj slobodi, a s druge na gotovo obiteljskim vezama svih zekaemovaca. Tako nije nimalo slučajno da smo baš na toj sceni gledali prvu dramaturgijsku romanu Kristijana Novaka "Črna mati zemla" u režiji Dore Ruždjak Podolski, predstavu koja stoji kao školska lekcija iz vrhunske dramaturgije romana koju je svima održao Tomislav Zajec.